Кӱцшго реакционн кӱсл

Сӱл цагт нарт делкӘн чиивртӘ бӘӘдлд гарсн темдгтӘ джӧбрлтиг бляччудин идеологе болн политикӱд, тер мет барӱн социалистическ оппортунизмин болн бӧгӘ цагин ревизионизмин элчир марксизм-ленинизмиг «бурушах» шин кӱчлгъ кех цаг ирв гидж санцхав. Коммунистиргин хӘлӘцт хаджилгъхин эркд, хойр систем зергтегшн тӧвкнӱн бӘӘлгънӘ туск принципиальн тӧрмӱдӘр социалистическ орн-нутгудин авг-бӘрциг эвдхин эркд олц кӱчлгъ кеджӘцхӘнӘ.

Коммунизмин идейн ӧшӘтнрин ода дуртагъар ослджах бӘрг ухань — социалистическ болн капиталистическ стройта государство хоорндан «органическ бӧрдджахин» болн «ӱлм беджах ӘдлИн тускар» хӱдл келлгън болджана.

Нарт делкӘн капитализмин болн социализмин системсин тӧвкнӱн дӧрлдӘнӘ цагин тер хойр системин заг невчк билрлгънӘ, социальн-экономическ стройд, хойр системин классовой бӘӘдлин хоорндк йилгъвр суддад уурлгъна цаг гидж Деед ӱзгин темдгтӘ нер баячудин социолог — Раймон Арон ӱзӱлнӘ.

Ӱлгӱрнь, «Фигаро» газетд барлгдсн «Марксизм болн марксизмин ӧмнӘс» гидг статьятан промышленностин ӧслт болн техникин кӱцлте хама болв чигн социальн-экономическ ӘдлИ ашлврур авч ирдмн гидж Раймон Арон лавлдж келнӘ. Цуг государство теднӘ ода бӘӘх ӧбщественн бӱрдӘмджнь ямарань йилгъл уга, утх-ӱндсӘрн нег ӘдлИ хаалгъар, «нег кев-кецгӘ индустриальн ӧбщественн» халхур дӱӘл делгрлж йовна гидж Арон иткӱлхӘр седнӘ. Ӧслтин болн ӧбщественн делгрлтин девснъгин туск теорийӘрн капиталистическ делкӘд ода ик соньн ӧвӘрцтӘ автор американск экономист профессор У. Ростоу мет социальн-экономическ формацин классмуд болн классов нооладна марксистск йилгъвриг Арон сольхар седнӘ.

Американск нег журналд барлгдсн «Зерг-тегштӘн бӘӘлгън: идеологин чилгъ» гидг Р. Арона статьяд социалд хойр системин хоорндк классов сорӱдиг улм гоодиь болн илӘр будлж биллхӘр седлджах. ӨгӘ цагин эргид нарт делкӘн политикин халхд идеологин цаг чилгчӱрн ирлж йовх кевтӘ гидж тер статьяд лавлдж келгджанӘ.

Талданар келхд, зерг-тегштӘн бӘӘлгънӘн марксистир-ленинцир идеологин халхд делгрӱлдж тархахиг кӱцхӘр седцхӘнӘ.

Эн бӘрг ухл кӱцхӘр седг улсин санан-седклнь дӱнькд ним. СССР-н болн социализмин лагерьт ода орджах нань чигн орн-нутгудин бӘӘдлд марксизм-ленинизм диилвр бӘрх зӧвтӘ, нам эрк биш диилхин гидж ӱнднь келхд эки авгтан зӧвшӘрхӘр седцхӘнӘ. Деед ӱзгд кестинь ухан серлд бӘӘх темдгтӘ «зӧврд даву чинр бӧдгин» тускир эн герчлджанӘ. Деед ӱзгин орн-нутгудин монополистическ улс ӧдгӘ цагин бӘӘдлд социалистическ лагерин орн-нутгудт ода бӘӘх дигдарат сольдж чадшгон тускар цаарандць цӘӘлгъдгдж келгджанӘ.

Эн бӘӘдлд капитализмин халх татачнр ю кецхӘхмӘ? Социалистическ государствин дотр-дундин кергт орлцг уга, эн государствсин социальн-экономическ болн политическ бӘӘлдджиргъд ямаран болв чигн ӱнднь «сольвр» гархд инсн йиринӘ деер болх билӘ. Тер дотр, ӧдгӘ цагин баячудин зӘрм социалистическ болн политикӱд ил бӘӘх, лавта йовдлг чикӘр медӘ бӘӘдж цур хаджгър, ирлцшго ашлвр кецхӘнӘ.

КОММУНИЗМИН ӨШӘТНРИН ИДЕОЛОГИЧЕСК ЗӘРМ ААЛЬМЕКИН ТУСКАР

«Советск йосна дӱсдж делгрлгънг (?!) Деед ӱзг ямаран кевӘр таалтагъар кӱцӘдж чадх? Сурвр хӘрӱ ута ӱлдджанӘ..» —гидж тер Р. Арон герчлнӘ.

Талданар келхд, капитализм татачнр «ухан-седклӘр болн эв-аргъарн» коммунистиргин дӱсдж делгрлгън «тӧвкнӱн» болх гидж нӘӘлджӘхӘн илднь медӱлджӘцхӘнӘ.

Уга, тиим биш зерг Арон, эн сурвр хӘрӱ ута ӱлдджӘхш», анӱнд инки Әрднь хӘрӱ ӧггдлӘ. Тууджлгъ делгрлгън йовулар хӘрӱ ӧггдлӘ. Дакуд угагъар оньндӘн хӘрӱ ӧггддж одна! СССР-т социализм хӘрӱд угагъар диилсид, сӱл арвад джилмӱдт газрин агъу ик хув деер болсн социальн-экономическ болн политическ хӱвралт хӘрӱ цуцлгдштод итхх цаг болчкла. Эн туст ямаран чигн илвӘн болн ул уга ицгӘн хайх цаг болчкла!

Ним «теорӘр» американск зӘрм ревизионистнр цӘӘлгъвр кецхӘнӘ Ӱлгӱрнь, Д. Старобин одахн статья бичв, нарт делкӘ деер «зерг-тегштӘн бӘӘлгънӘ мӧнӘркгънӘ» бӘӘдлд «осмос» гидж нерӘдгдг, талданар келхд нег социальн систем наадк социальн системд дӱсӘд ивтрдж ордж хольдж «хойр халх процесс» болхми гидж тер статьядан герчлджанӘ.

КемрджӘн капиталистическ делкӘн ик ӱлмӘтӘ улсин хӘлӘциг невчк эс ӱзӱлсн болхла эн худл «таавр» ньнтан авл уга ӱлддж болхми билӘ. Деед ӱзгин орн-нутгудин гаадин политик бӱрддж, терӱг кӱцӘдхӘг ик ӧӧдӘн ӱӱлд бӘӘх зӘрм улс зергтегштӘн бӘӘлгън гисн социалистическ государствсин болн тер государствед гардгч чидлнь болгч маркситск-ленинск партьсин идеологин ӱнднь гол тӧрмӱдин халхар капитализмин тӧлӘд «тӘвдж ӧгхиг» кӱцх нег аргъ гидж хӘлӘцхӘднь муувр уга медгдлӘ.

Ӱлгӱрнь, Америкин Соединенн Штатсас НАТО-д элч бӘӘх зерг БӘрджесс Детройт хоорндк клуб ӧдахн болж келсн ӱгӘн керг-тӧриг миньнь тиигдж ӱзӱлв. «ӘрӘсӘн биилнь болх сольвртэ, ӱлгӱрнь «Деед ӱзгӘ улм олар харгъддлгъна...» ашд негӘ болх мет сольврт БӘрджесс икӘр ицнӘ. Дакад НАТО-д бӘӘх американск элч зерг-тегштӘн бӘӘлгънӘ бӘрг-авцин эвӘрнь «атлантическ» цӘӘлгъвӘрӘн иигж келнӘ: «Цаг ӧнърхлӘ ним болн нань чигн йовдлмуд, терӱн деер орс олн ӘмтнӘ улм икӘр гесӘн-герд ӧрлгън. лавта теднӘ зергтегштӘн тӧвкнӱн бӘӘдж болмар ӘрӘсӘ дӱсӘд хӱврх гидж бидн цугтан ицнӘвин».

Североатлантическ лактин гаргч улс зерг-тегштӘн бӘӘлгън гисиг тиигдж мецхӘдг бӘӘлж! Зерг-тегштӘн тӧвкнӱн бӘӘхин тӧлӘд «дав зуурин условий» тӘвцхӘдг тиим «атлантическ» стратегӱдин тооврт ил кӱцӘгдх юмн угаднь аут алиц болх керттӘ.

ЭнӱгӘр болхла зӘрмснь государствс хоорндкин залгълдана тӧрмӱдг болн идеологическ халх тӧрмӱдлӘ Әдлцӱлдж хольхар седцхӘнӘ.

Зерг-тегштӘн тӧвкнӱн бӘӘлгън болн хойр системин дӧрлдӘн социалистическ идеологиг сулдхлгън цур биш, хӘрнь нам социалистическ болн баячудин идеологсин хоорндк нооладн шин бӘӘдлд болн шин янад улм цаарандан делгрлгън болджана.

Эн тӧрӘр Советск Союзин хӘлӘциг СССР-н Деед Советин Сессий деер одахн кесн докладтан Советск правительствин толгъавч Н. С. Хрущев тодрхагъар келдж ӧглӘ. Эн иигж келлӘ: «Идеологин тӧрмӱдт бидн марксизм-ленинизмиг улд хад чолун метӘр зогеджалавдн, терӱндӘн зогсад бӘӘхвдн... Орн-нутгуд хоорндан зергтегштӘн бӘӘхин тӧлӘд нег-негӘн тӘвдж ӧгдгиг, бӘрц-авцд мана социалистическ стройбн, мана идеологин туст тӘвдж ӧглгъна хольдж болшго. Энд ямаран тӘвдж ӧглгъна тускар, ямаран чигн эв-аргъ хӘӘлгъна тускар ӱг келгдх зӧв уга».

Зер-тегштӘн тӧвкнӱн бӘӘлгън болн хойр системин дӧрлдӘн — кенӘ чигн шишлнь санан-седклин ӱӱдвр бишиг, йиринӘ кенӘ чигн эс ӱӱдӘн ил бӘӘх йовдл болджахиг капитализмин харсачр медж чадшго, эс гидж медхӘр седджӘх бӘӘл уга кевтӘ. ЗергтегштӘн тӧвкнӱн бӘӘхд «зӧвшӘрджӘх» эс «зӧвшӘрджӘхинь» БӘрджессӘс болн теднӘ нӧкдирӘс кӱн сурцхаси уга, нег ӱлӱ тиигдж зерг-тегштӘн бӘӘлгънӘ тӧлӘд «дав-зуурин условсин тускар» теднӘ кӱр-кӱндвр кехӘр седджӘхш. Нарт делкӘн социализмин болн капитализмин системин зерг-тегштӘн бӘӘлгън эн ил бӘӘх юмн, нарт делкӘн кемд ӧдгӘ цагин чидлин кемджӘ ӱзӱлджӘх экономическ йовдл эн болджана.

Социализмин хӘлӘцин сулдххин тускар, СССР-н болн социалистическ наадк орн-нутгудин политическ хаалгъд сольвр гархин тускар капиталистическ делкӘн алчнр кӱсл кецхӘнӘ. Болв, социализмин хӘлӘцс биш, капитализмин хӘлӘцс улм икӘр суддад. тегӘд терӱнӘ ышд социалистическ государствсин правительствс биш, капиталистическ государствсин правительствс аргъньн уга политикӘн сольджахнь ил ӱзӱлджӘх йовдл болджана.

Нам Деед ӱзгт бӘӘдлг чикӘр медлг аргъан геегъвд ута баячудин хест ӱӱлдӘчнрин биисиь чигш США-н залгъ улс нарт делкӘн эркд ик чиирт тӧрмӱдин туст, тер тоод американск-советск залгълдана туст хуучн хӘлӘцӘрн бӘӘлгън чик биш гидж келцхӘнӘ. ЭнӱлнӘ залгълдулдж социалистическ орн-нутгудт бӘӘх стройсиг сольх, эс гидж политикӘн болн идеологин халхар принципиальн тӘвдж ӧглгъ теднӘс алдулдж авхин эркд социалистическ лагерин государствсиг бӘӘлгън эв-аргъ олдх болвзго гидж кӱцшго ицгӘр ул кесн «сулдхлгъна», «бӘрдж бӘӘлгъна», «ӱлмгъан икӘр хальдалгъна» агрессивн, ховлгч доктрин нер ӱлӱ ик шалгъллгъна харгъджана.

ТегӘд, нег цагт американск ӱлмӘлгч улсин болн НАТО-н халхар теднӘ нӧкдирин сандж йовсн мет тиим зурас элсн деер тосхгдсндиь магъдлг улс хӘгӘр болх. Социалистическ лагерин чидлнь сулдх гидж ицлгъг бӘӘдл-джиргъг бӧклдиь уга кев. Ашднь кемрджӘн американск терминологиг олзлхла Вашингтонд зӘрмснь ода эвӘрнь ӱрд политикӘн нарт делкӘд болсн ик онъдарлгънд эвинь олдж тӱшӱлдж, «зовлнъгта сольвр» аргъ уга кецхӘнӘ.

КемрджӘн, американск политик ӱӱдӘчнрин урдк джилмӱдт бӘрг чеджӘсн «сулдхлгън» гидж нерӘдгдг доктрин олнд медгдж цӧмрсн болхла, эн доктринг цань угагъар татачнрин зӘрмснь, ода социалистическ лагерь улм чидлтӘ болн кӱчтӘ болсн цагт. «кӱч ӱзӱллгъна» политик ард-ардасн халхин буурч йовх цагт юн учрар ицджӘдг болх гидж сурвр тӘвгджанӘ.

«Кинти дӘанӘ» джилмӱдт эс кӱцӘн теди шин бӘӘдлд социалистическ орн-нутгудас алдрулдж авч болх, ӱлгӱрнь, социализмин орн-нутгудт эвӘнь пропагандан шуммгъалулдж, дакад «деед ӱзгин идейиг» чанзъвар ивтлдж орлцулдж болх гидж Деед ӱзгт зӘрмснь иткцхӘг бӘӘдлтӘ.

Идейин халхар капитализмлӘ марьхдан коммунистнр негл ӘдлӘг мет, социалистическ идеологла дӱнькцлхла капиталистическ идеолог бӧрн оли ӘмтН дуиг «ик кӱцлтетӘ» болх гидж ицлгъӘрн баячудин идеологс иш кецхӘнӘ. Эннь реакционн кӱцшго кӱсл болджана. Кӱмн Әмтиг хӘрӱ тахин, хӘрӱ иршгогъар давдж оден цугур татхин эркд эн кӱсл ӱӱдсмн. Социалистическ орн-нутгудин кӧдлмшчр, крестьянмуд, кӱч-кӧлсч интеллигенц капиталистическ мухлан «ӱсхлгъгиг» дурдси реакционн идейиг дахдхах гидж кен болв чигн лавтагъар ицдж чадхм болхий? Тиигдж ицнӘс даву ов уга, инӘлтӘ юмн гидж уга болх.

Коммунизмин идей агъу ик диилвр бӘрв, эн диилврмудиг дахахир газрин цуг тӱвмӱдӘр улм ӧсӘд йовцхана. ӨдгӘ цагин хамгин нӱӱрлгч классин; кӧдлмшч классин ӱнднь сӘ ӘӘгч эвӘрннь идеологан ӧнъгрджӘх, тууджар ӱклнь белдгдсн баячудин классин идеологт орхнь давуд коммунистр данъгин ицдг билӘ, ода чигн урдкасн давугъар ицджанӘ.

Баячудин идеологе биисиь, тер тоод У. Липпман, А. Тоннби, бас тер мет политическ ӱӱлдӘчнр Э. Стивенсон, эс гидж Ч. Боулс, «ӘмтнӘ ухан серлин тӧлӘ ноолдлгънд» капитализм улм-улмар кӱцлте эс бӘрдгин тускар аргъ уга келцхӘднь учрга. «Деед ӱзг буурчахин» тускар, социализмлӘ идеологическ дӧрлдӘ кегъвд туе угаш тускар сӱрдсн дуд капиталистическ орн-нутгудар дару-дарунь сонъсгдцхана.

Ламаран систем— социалистическ эс гидж капиталистическ систем сӘнӘ; кенӘ идеолог — кӧдлмшч классин эс гидж баячудин идеолог делгрлтӘнь, тер тӧлӘд, аш сӱӱлднь нарт делкӘн кемд диилхин туск эӱткӘн дӘлдӘн угагъар, тӧвкнӱн эв-аргъар кӱцӘдж болхд болн эрк биш хӱнӘгдхд коммунистир лавтрхагъар иццхӘнӘ.

Болв капитализмиг татачнр коммунистирин ӱнн ухагъари тӧвкнӱн бӘӘхӘр седлгън идейн ноолдад невчкн «сулдхвр» оруллгън гисн коммунистическ болн кӧдлмшч партьс — марксистск-ленинск номин ӱнднь авгбӘрцӘс ӘрвджтО «цухрлгън» гисн эс кӱцх кӱслӘр бийсӘн бичӘ хӧвдлтхӘ.

Зерг-тегштӘн тӧвкнӱн бӘӘлгънӘ болн хойр системин тӧвкнӱн дӧрлдӘнӘ бӘӘдлд коммунистирин политикиг Советск государств тогтасн В. И. Ленин ягъдж медг бӘӘсиь энӱнӘ залгълдулдж келий. «ЭвӘрннь тӧвкнӱч тохлт эклхлӘрн, терӱгӘн гаслвр уга цаарандиь кехин эркд цуг чидлӘн гаргъх зӧвтӘвдн» гидж Ленин заасмн. ТерӱнлӘрн хамдан кӧдлмшчрин болн крестьянмудин диилврин туст сулдлгъ «нег агчмд чигн бидн гаргъх зӧв угавдн» гидж Ленин лавлдж келдж саг-сергт бӘӘтхӘ гидж коммунистиргт дуудсмн.

Ленинск бӘрг ухана заавраг коммунистир данъгин гардвр кедг билӘ, цаарандан чигн гардвр кецхӘмн.

Т. ТИМОФЕЕВ.